

niezależnie od tego czy pochodzą one z małżeństwa, czy ze związku pozamałżeńskiego.

Zasada równej stopy życiowej członków rodziny, zgodnie z którą dziecko ma prawo do zaspokajania własnych potrzeb w takim stopniu w jakim jego rodzice – niezależnie od tego czy mieszka razem z rodzicami czy nie.

Zasada monogamii (odnosząca się tylko do małżonków), która zakazuje zawierania związku małżeńskiego osobie, która pozostaje już we wcześniej zawartym związku małżeńskim,

Zasada świeckości prawa rodzinnego, której treścią jest uniezależnienie prawa rodzinnego od względów wyznaniowych i światopoglądowych, które mogłyby mieć na nie wpływ. Rozstrzyganie spraw rodzinnych należy do organów państwa, a każdy obywatel jest jednolicie chroniony – bez względu na religię, którą wyznaje. Zasady tej nie narusza możliwość zawarcia małżeństwa przed duchownym, albowiem małżeństwo takie zawiera się pod kontrolą kierownika urzędu stanu cywilnego, a o jego unieważnieniu czy rozwiązaniu decyduje sąd.

Powyższe wyliczenie zasad nie jest wyczerpujące. Niektóre sformułowane zasady prawa rodzinnego przybierają postać tzw. klauzul generalnych (ogólnych i niedokładnych norm), które zostaną omówione w kolejnych rozdziałach przy okazji omawiania poszczególnych instytucji prawa rodzinnego.

Istnieją również zasady małżeństwa. Pojęcie małżeństwa zostało zdefiniowane w art. 21 Kodeksu rodzinnego Ukrainy.

Małżeństwo jest rodzinnym związkiem kobiety i mężczyzny, zarejestrowanym przez organy urzędu stanu cywilnego. Zamieszkania wspólne kobiety i mężczyzny nie jest małżeństwem.

W literaturze wyróżnia się cztery podstawowe zasady, na których opiera się małżeństwo.

Pierwsza z nich to zasada równouprawnienia małżonków, zgodnie z którą kobieta i mężczyzna mają jednakową możliwość zawarcia małżeństwa i jego rozwiązania oraz mają identyczne prawa i obowiązki małżeńskie. Zasada ta znajduje oparcie w międzynarodowych aktach prawnych dotyczących praw człowieka.

Druga zasada stanowi, że małżeństwo jest monogamiczne, i że pozostawanie w jednym związku małżeńskim stanowi przeszkodę do zawarcia drugiego związku.

Trzecia zasada określa małżeństwo jako związek zawarty zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w danym państwie i podlegającym państwowemu sądownictwu. W porównaniu z polskim prawem w prawie Ukrainy nie zawarcie małżeństwa wyznaniowego (kościelnego), takie małżeństwo nie jest ważne (art. 21 Kodeksu rodzinnego Ukrainy). Nie oznacza ona jednak, że małżeństwo nie może zostać zawarte tylko przed duchownym właściwym ze względu na wyznawaną religię. Jak powszechnie wiadomo, jest taka możliwość, ale wtedy małżeństwo nie

wywołuje skutków prawnych przewidzianych przepisami prawa cywilnego. W dzisiejszych czasach najbardziej popularną formą małżeństw są związki zawarte zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego zawarte jednocześnie przed duchownym,

Ostatnia zasada to zasada dobrowolności małżeństwa, zgodnie z którą małżeństwo jest związkiem dobrowolnym.

Porównanie zasad prawa rodzinnego według przepisów prawa ukraińskiego a polskiego ma skutkiem zakończenia, że one są bardzo podobne.

Калітенко Оксана Михайлівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ

Аліментні зобов'язання довгі часи були і залишаються нині одним із найпоширеніших способів забезпечення майнових та немайнових інтересів і потреб малолітньої та неповнолітньої дитини з боку її батьків. Найчастіше, такі зобов'язання в нашому суспільстві виникають внаслідок розірвання шлюбу батьками дитини та їх окремого подальшого проживання.

Як свідчить українська практика діти найчастіше залишаються проживати з матір'ю, а батько добровільно, або в судовому порядку зобов'язується сплачувати аліменти на дитину (дітей). При цьому з боку батька часто виникають питання щодо цільового витрачання аліментних платежів саме на користь дитини, а не для задоволення потреб та майнових інтересів колишньої дружини. Саме тому варто ще раз звернути увагу на зміст поняття «цільове призначення аліментів на дитину».

Чинне законодавство не надає визначення такого поняття, а містить лише вказівку на те, що аліменти мають використовуватися за цільовим призначенням (ч.1 статті 179 СК України). В статті 186 СК України встановлюється також право органу опіки та піклування здійснювати контроль за цільовим витрачанням аліментів за власною ініціативою, або за заявою платника аліментів. Але при цьому зазначена стаття також не містить визначення поняття «цільове витрачання аліментів на дитину».

В літературі (зокрема в коментарях до СК України) цільове призначення аліментів трактується по-різному, але більш-менш схожим чином. Найчастіше під цільовим призначенням аліментів на дитину розуміється їх використання для задоволення фізичних, духовних і інших потреб дитини, її навчання і розвитку.

При цьому звертає на себе увагу той факт, що в жодному із запропонованих в літературі визначень не робиться акцент на житлові потреби дитини і відповідно на цільове призначення аліментів для задоволення житлових потреб дитини. Але в сучасних умовах постійного і вагомого зростання розміру комунальних платежів за місцем проживання дитини постає питання про направленість аліментів на задоволення житлових потреб дитини, зокрема у вигляді оплати необхідних комунальних платежів.

Як відомо комунальні платежі нараховуються на кожну особу, що зареєстрована на конкретній житловій площі, незалежно від її віку, тобто в тому ж числі і на дітей. Однак платники аліментів далеко не завжди вважають сплату комунальних платежів цільовим витрачанням аліментів, зазначаючи що їх не можна відносити до фізичних, духовних та інших потреб дитини. Судова практика з цього питання також різниться. Є судові рішення за якими при нарахуванні аліментів враховуються комунальні платежі, але є й такі в яких зазначається, що сплата комунальних платежів не націлена на задоволення інтересів дитини.

Особливої актуальності це питання набуває у сучасних відносинах з отримання державної субсидії згідно із Постановою Кабінету Міністрів «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» в редакції від 13.09.2017 року. Відповідно з цією Постановою для нарахування означеної субсидії вирішальне значення мають всі доходи сім'ї. І тут виникає питання чи можна і чи потрібно аліменти на дитину розглядати, як доходи сім'ї. Якщо вважати, що за цільовим призначенням аліменти направлені на задоволення житлових прав дитини, то вони повинні враховуватися при призначенні субсидії, як вид доходу сім'ї, якщо ж в цільове призначення аліментів не входить задоволення житлових потреб дитини, то аліменти не повинні вважатися доходом сім'ї.

Остаточню вирішує цю проблему і дає відповідь на означені питання Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги» в редакції від 02.09.2016 року. Згідно пункту 5.13 цього Наказу до сукупного доходу сім'ї враховуються отримані аліменти.

Таким чином можна зробити висновок, що сплата комунальних платежів за дитину повинна включатися до цільового призначення аліментів на дитину і розмір комунальних платежів обов'язково повинен враховуватися при обчисленні розміру аліментів на дитину.

Як свідчить практика, така позиція законодавця навряд чи відповідає інтересам дитини і не може вважатися такою, що направлена на захист прав та

інтересів дитини. Внаслідок означених законодавчих положень значна частина аліментних платежів фактично повинна витрачатися не на задоволення інтересів і розвиток дитини, а на погашення заборгованостей за проживання дитини.

Думається, що пункт 5.13 доцільно виключити із зазначеного Наказу і не розглядати аліменти, як вид сукупного доходу сім'ї в силу їх цільової спрямованості на культурний, духовний, творчий, тощо розвиток дитини. Саме в такому випадку сім'я може претендувати на отримання субсидії від держави на оплату комунальних послуг, а аліментні платежі направити безпосередньо на всебічний розвиток, задоволення потреб та інтересів дитини, яка отримує аліменти.

*Адаховська Надія Сергіївна,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІНСТИТУТ ПРАВА НАСТАВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Майбутнє будь-якої держави, будь-якої нації – це діти. Тому, проблема забезпечення підростаючому поколінню необхідних правових умов і гарантій їх повноцінної і гармонійного життя є головним умовою існування суспільства.

Для будь-якого суспільства характерно те, що з втратою або зниженням потенціалу загальнолюдських і духовних цінностей проявляє себе феномен розвитку соціального сирітства та, як наслідок – зростання числа дітей, які залишилися без піклування батьків.

У зв'язку з цим перед державою і суспільством стоїть двояка задача. По-перше, шляхом удосконалення соціально-економічних відносин підвищити престиж сім'ї та зміцнити її морально-побутові основи, сприяти відродженню і зміцненню загальнолюдських і духовних цінностей, що може істотно вплинути на зменшення чисельності дітей, які залишилися без батьківського піклування. По-друге, держава і суспільство повинні виступити гарантом соціальної захищеності таких дітей, взяти на себе обов'язок і забезпечити достатніми економічними, соціальними, духовними і моральними ресурсами, здатними створити їм умови для нормального життя, навчання, розвитку всіх задатків і здібностей, професійної підготовки, адаптації до соціального середовища і максимально безболісного входження в цю середу, компенсуючи тим самим в досить повній мірі відсутність батьківського піклування.

Діти не повною мірою здатні усвідомлювати свої інтереси. При цьому дитина має право висловлювати свою думку в сім'ї під час вирішення будь-якого питання, що зачіпає її інтереси (ст. 171 СК України). Оскільки вона